Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

BIULETYN KOWIEŃSKI

WILBI

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) ZAMKOWA 3—3.

Nr. Wilno, dnia 22 lipca 1932 r. 701.

Treść numeru:

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

		Dział.	Str.
1.	List J.Gabrysa z Hagi na temat sprawy kłajpedzkiej.	I.	1.

III.ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ
I ŻYCIE SPOŁECZNE.

Kronika.

2.	Stosunki szkolne na Litwie.-	III.	2.
3.	Policja na Litwie.-	"	"
4.	Dzień "Funduszu Wileńskiego"	"	"
5.	Frekwencja dzieci w szkołach powszechnych.-	"	"
6.	Statki policyjne.-	"	"
7.	Aresztowanie polskiego "szpiega".-	"	3.
8.	Areszt 20 komunistów.-	"	"
9.	Walka z bezrobociem na Litwie.-	"	"
10.	Przymusowe osiedlenie 4 studentów-atejtininków.-	"	"

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

Kronika.

11.	Ekonomista szwedzki o kwestji kłajpedzkiej.-	VII.	"
12.	Odrzucenie prośby Beckersa.-	"	"

----ooO§Ooo----

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

List J. Gabrysa z Hagi natemat sprawy kłajpedzkiej. "Rytas" Nr.144 z 19.VII.32 r."List z Hagi".

Streszczenie:

Sprawa kłajpedzka znajduje się obecnie w ostatniem stadjum, w którem debaty jawne się zakończyły, a rozpoczęły się tajne narady sędziów. Prawdopodobnie narady te potrwają kilka tygodni. Krążą pogłoski, że wśród sędziów zachodzi różnica zdań. Niemcy czynią kolosalne wysiłki, by wywrzeć wpływ na decyzję sędziów, natomiast ze strony Litwy prawie się nic nie robi. Chociaż teza litewska posiada silne jurydyczne uzasadnienie, jednakże wyniki sprawy są wątpliwe. Należy pamiętać, że sędziowie powodują się nietylko względami prawniczemi, lecz także i politycznemi. Trybunał Haski, który w r.ub. naprawił nieco swą renomę w sprawie wileńskiej, obecnie może sobie pozwolić na pewne odchylenie. Istnieje jedna tylko siła, któraby mogła zmusić Trybunał Haski do niezboczenia z właściwej drogi, a siłą tą jest opinja społeczna. Przykładem, w jak silnym stopniu opinja społeczna może oddziałać na bieg wypadków jest chociażby sprawa stanowiska delegata Włoch p.Pilotti´ego, który na pierwszych posiedzeniach Trybunału ostro występował przeciwko Litwie i zawzięcie bronił Niemiec, a na dwóch ostatnich posiedzeniach spuścił z tonu. Powodem tego był artykuł p.t."L´affaire de Memel devant la cour de la Hage", jaki się ukazał w "Revue de Nationalités"Nr.6-7. Autor artykułu, opisując dokładnie sprawę kłajpedzką wystąpił przeciwko zachowaniu się czterech państw i potępił ustosunkowanie się Pilotti´ego. Pismo zwróciło się do Pilotti´ego z zapytaniem, coby on sądził, gdyby Litwa nie potrafiła opanować anarchji w Kłajpedzie oraz oświadczyło, iż oczekuje odeń bardziej logicznego i zgodnego z konwencją rozumowania.

Następnie autor,opowiadając o pogłoskach, jakie krążą w kuluarach Trybunału,o wielkim uporze Pilotti´ego w sprawie obrony tezy niemieckiej, zapytuje:" Jaką korzyść może mieć rząd Mussoliniego w poniżaniu w Hadze quasi-faszystowskiego rządu litewskiego? Jedno z dwojga, albo p.Pilotti stara się dogodzić piątemu państwu - niesygnatarjuszowi /Niemcy/, albo też działa z rozporządzenia Rzymu, albo wreszcie dobrowolnie i na własną odpowiedzialność. Jednak Grandi szef gorliwego doradcy prawnego winienby się więcej zaiteresować jego działalnością w Hadze. Coby powiedział Mussolini i sam Grandi, gdyby prezes samorządu Tyrolu włoskiego pojechał tak, jak Boettcher do Wiednia dla tajnych układów? Czyżby posłali swego radcę prawnego do Hagi dla usprawiedliwienia postępowania tego prezesa?"

Po wyłożeniu podstawy prawnej tezy litewskiej autor powiada: "Żaden Trybunał na świecie, o ile się kieruje motywami prawnemi i nie ulega wpływom politycznym nie może przy pomocy swego wyroku podsycać anarchji i paraliżować kontroli organów autonomicznych przez centralę, gdyby nawet prowincja ta miała specjalny statut".

Na zakończenie autor mówi:" O ileby Pilotti´emu zależało na honorze i autorytecie Trybunału Haskiego, to musiałby się zrzec swej tezy i bez zastrzeżeń przyłączyć do tezy litewskiej, gdyż zachodzi potrzeba naprawienia wyrządzonych przezeń w 1924 r. błędów przy redagowaniu konwencji kłajpedzkiej, albowiem errare humanum est,perseverare diabolicum.

Artykuł ten wywarł wielkie wrażenie w kuluarach Trybunału Haskiego. Trybunał i agenci państw-sygnatarjuszów poczuli skierowany na siebie wzrok opinji publicznej. Nietylko Pilotti zmniejszył swą bezczelność, lecz i agenci innych państw, zwłaszcza agent Wielkiej Brytancji wycofał niektóre swe twierdzenia. Ostatnie publiczne posiedzenie Trybunału zakończyło się w nastroju dość przychylnym dla Litwy.

Jednak do wyroku Trybunału, który ma nastąpić niewcześniej niż za 15 do 20 dni echa opinji publicznej /prasy/ mogą mieć bardzo wielkie znaczenie dla Europy. Nie należy zapominać, że za Trybunałem Haskim kryją się kombinacje 4 państw-sygnatarjuszy z Niemcami.

Cała kwestja polega na tem, czy Trybunał Haski zgodzi się zasłonić swym autorytetem brudne kombinacje, za któreby musiała zapłacić Litwa. Tak czy inaczej Trybunał Haski i opinja światowa muszą być ostrzeżone. Jest to obowiązek i cel Litwy.

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

K r o n i k a .

S t o s u n k i s z k o l n e n a L i t w i e ."Lietuvos Aidas" /161/: W ubiegłym roku szkolnym w litewskich szkołach powszechnych oprócz Kłajpedy wykładało 4.202 nauczycieli, z czego 1.989 mężczyzn i 2.213 kobiet /52,66%/. W szkołach utrzymywanych przez M-stwo Oświaty wykładało 340 nauczycieli,w szkołach samorządowych 3.708. W szkołach różnych organizacyj, subsydjowanych i niesubsydjowanych 109 nauczycieli, w szkołach wzorowych seminarjów nauczycielskich 8 i wreszcie 37 nauczycieli zapasowych. 1 stycznia 1931 r.nauczycieli było 4.008, z czego 1.892 mężczyzn i 2.116 kobiet /52,79%/. Liczba nauczycieli wzrosła więc o 194 osób, a to w związku z wprowadzeniem na terenie całej Litwy przymusu szkolnego.

Pod względem narodowości w ubiegłym roku szkolnym było nauczycieli: Litwinów 3.831 /1.I.1931 r. 3.643/, Żydów 290 /278/, Niemców 34 /33/, Rosjan 15 /17/, Białorusinów 6 /7/, Polaków 12 /17/, Łotyszów 12 /11/, innych 2 /2/. Ogółem więc nauczycieli-Litwinów było w dn.1 stycznia 1932 r.93,57%, zaś 1 stycznia 1931 r.90,89%.

Pod względem wyznaniowym było w ub.roku szkolnym nauczycieli: katolików 3.755, ewangelików 129, prawosławnych 23, Żydów 290 i in.5.

P o l i c j a n a L i t w i e ."Rytas" /144/: Policja na Litwie dzieli się na publiczną i pograniczną. Policja publiczna z kolei dzieli się na policję właściwą, kolejową, wodną, kryminalną, rezerwę policji, szkoły policyjne, policję samorządową.

Według danych oficjalnych we wszystkich tych organizacjach policyjnych służyło 17 stycznia r.b. 3.932 ludzi, z czego 926 w policji publicznej i 2.006 w policji pogranicznej. Etaty policyjne przewidywały w tym czasie 4.035 stanowisk, czyli były 103 wakanse.

Z ogólnej liczby 27.500 urzędników państwowych /1 października 1931 r./ policja stanowiła 14,2%.

D z i e ń "F u n d u s z u W i l e ń s k i e g o". "Lietuvos Aidas" /162/: Dla realizacji idei Żelaznego Funduszu Wileńskiego" wydrukowano pół milj.paszportów wileńskich, z czego 400 tys.za pośrednictwem Zw.Wyzw.Wilna, poczty i t.d. kolportowano na terenie całego kraju. Komitet Żelaznego Funduszu Wileńskiego dąży do tego, by każdy mieszkaniec Litwy nabył paszport wileński i przykleił doń w ciągu roku znaczek przynajmniej za 10 centów. W takim wypadku do kas Funduszu Wileńskiego wpłynęłoby przeszło 200 tys.lt. Dla realizacji tego celu Komitet Żelazn.Funduszu Wileńskiego uchwalił corocznie poświęcać na ten cel t.zw."Dzień Żelaznego Funduszu". Dzień ten w r.b. przypada 28.VIII.

F r e k w e n c j a d z i e c i w s z k o ł a c h p o w s z e c h n y c h ."Lietuvos Aidas" /162/: W ub.roku szkolnym do litewskich szkół powszechnych uczęszczało poza obszarem Kłajpedy 222.584 uczni, z czego 115.754 chłopców i 106.830 dziewcząt. Do szkół utrzymywanych przez M-stwo Oświaty uczęszczało 18.219 uczniów. Do szkół samorządowych 199.105 uczn., do szkół organizacyj subsydjowanych i niesubsydjowanych 4.898 uczniów, do wzorowych szkół seminarjów nauczycielskich 362. W ciągu jednego roku liczba uczniów wzrosła o 21.624, czyli o 11%.

Według narodowości do szkół uczęszczało: 205.774 Litwinów, 11.165 Żydów, 1.338 Niemców, 573 Rosjan, 603 Polaków, 313 Łotyszów, 2.140 mieszanych.

Pod względem wyznaniowym katolików było 194.774, ewangelików 6.930, prawosławnych 2.865, Żydów 14.696, innych 3.319. Na tysiąc mieszkańców przypadało 99 uczniów szkół powszechnych.

S t a t k i p o l i c y j n e ."Lietuvos Žinios" /162/: Po likwidacji statku "Prezydent Smetona" buduje się obecnie 4 nowe motorowe statki policyjne: "Partizanas", "Szaulis, "Žaibas" i "Aitvaras". Największym z tych statków będzie "Partizanas". Będzie on zrobiony ze stali.

[illegible] /155/ [illegible] po [illegible] polskich [illegible] zagranicą [illegible]

[illegible] /16/ [illegible]

[illegible] prasy [illegible]

[illegible] /157/ [illegible]

[illegible]

VII. [illegible]

[illegible]

[illegible] "Literaturnaja gazeta" [illegible]

[illegible]

[illegible] Rady [illegible]

[illegible] polskiego [illegible]

[illegible] "Die Zeit" [illegible] /167/ [illegible]

[illegible]

A r e s z t o w a n i e p o l s k i e g o "s z p i e g a". "Liet. Zinios" /163/: Policja kryminalna aresztowała w tych dniach po dokonaniu rewizji polskiego szpiega, który zbierał informacje o armji litewskiej. Śledztwo w tej sprawie zostało już ukończone. Cała sprawa zostanie skierowana do Sądu Wojskowego.

A r e s z t 20 k o m u n i s t ó w. "Lietuvos Żinios" /163/: Policja kryminalna po dokonaniu rewizyj w Birżach aresztowała 20 komunistów. 2 z nich przyłapano na gorącym uczynku drukowania odezw komunistycznych.

W a l k a z b e z r o b o c i e m n a L i t w i e. "Memeler Dampfboot" /169/: W M-stwie Spraw Wewn. odbyły się narady, których tematem było omawianie środków zwalczania bezrobocia w nadchodzącej zimie. W naradach wziął udział również przedstawiciel M-stwa Finansów.

Postanowiono organizować roboty publiczne w ten sposób, by zatrudnić wszystkich bezrobotnych, wprowadzając odpowiedni podział pracy. Do dn.30 lipca poszczególne ministerstwa dostarczą danych o przebiegu ewentualnych prac.

Uruchomienie tych robót wymaga kredytu, wynoszącego około 2 milj.litów.

P r z y m u s o w e o s i e d l e n i e 4 s t u d e n t ó w - a t e j t i n i n k ó w. "Dzień Kowieński" /161/: W związku z niedawnym kongresem pavasarininków komendant Marjampola ukarał m.in. 4 studentów. Wymieniona kara - osiedlenie na przeciąg 3 mies.w miejcu stałego zamieszkania pod nadzorem policyjnym - została już wykonana. Wszycy studenci skazani przez komendanta należą do związku młodzieży chr.-demokratycznej - atejtininków. Są to: prezes związku stud.atejtininków A.Domaszewiczius, prezes oddz.pavasarininków w Karmelitach - Adomawiczius oraz studenci Grinewiczius i Senarajtis.

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

K r o n i k a.

E k o n o m i s t a s z w e d z k i o k w e s t j i k ł a j p e d z k i e j. "Lietuvos Aidas" /Nr.162/: Litewski konsul generalny w Oslo ekonomista p.Gustaw Ring zamieścił niedawno na łamach pisma "Dagblad" artykuł o Litwie, poświęcając przy okazji wiele miejsca Kłajpedzie.

P.Ring pisze na temat skarg niemieckich w sprawie Kłajpedy, uważając, że nie należy się dziwić, gdyż i w Skandynawji są mniejszości, które wciąż są niezadowolone. Niepodobna zapominać, że Kłajpeda stała się istotnie poważnym portem litewskim, gdyż Litwa nie szczędziła na ten cel pieniędzy ani pracy. Sytuacja Niemców zamieszkałych w Kłajpedzie również znacznie się polepszyła. Wzamian za to Litwa chciała od Niemców jedynie lojalności. Z dokonanego przez Litwę postępu ekonomicznego w Kłajpedzie Niemcy powinnieby jedynie się cieszyć. Mniejszość litewska w Prusach Wschodnich cieszyłaby się, o ileby Niemcy zaspokoili choć część litewskich aspiracyj narodowych, jakie zostały zrealizowane przez Niemców na Litwie.

W Norwegji spotykają się ludzie, sądzący, że Litwini są narodem azjatyckim. Dzieje się to wskutek tego, iż Litwa w swoim czasie była częścią Rosji. Tymczasem ludność litewska jest starym narodem indo-europejskim, używającym najstarszego z żywych języków Europy. Pozatem Litwini mają inny sposób myślenia i charakter niż ich słowiańscy sąsiedzi. Kultura litewska nosi cechy kultury zachodniej. Świadczy o tem również tempo, w jakiem Litwa się odbudowała w ciągu ostatniego dziesięciolecia i w jakiem wyrosła tymczasowa stolica kraju - Kowno, Kłajpeda i inne miasta.

Administracja państwowa i ustrój społeczny różnią się znacznie od tego wszystkiego, co było charakterystyczne dla metod carskich. Najcharakterystyczniejszą cechą ludności jest ukochanie przez nią sprawiedliwości, poczucie własnej godności i szczere przywiązanie do swej przyrody. Na tych właśnie zasadach Litwini konsolidują zdobytą przez siebie niepodległość.

O d r z u c e n i e p r o ś b y B e c k e r s a. "Dzień Kow." /161/: W tych dniach Sąd Wojskowy odrzucił prośbę Beckersa o uchylenie uchwały Sądu Wojennego o konfiskacie złożonej przezeń kaucji w wys.3 tys. lt.i aresztowaniu go, gdy przyjedzie do Litwy. W podaniu Beckers składał zobowiązanie, że przybędzie do Litwy i stawi się na sąd, gdy prośbie jego stanie się zadość.